

Motion till riksdagen 2021/22:495

av **Ida Gabrielsson m.fl. (V)**

Samordnad rehabilitering – Finsam

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att säkerställa att fler får tillgång till samordningsförbundens insatser och att samordningsförbundens insatser blir tillgängliga i alla landets kommuner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om tydliga samverkansuppdrag, långsiktiga former för samordnade insatser och tydligare styrning av samordningsförbunden och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Sedan 2004 gäller lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (Finsam). Genom lagen kan kommuner, regioner, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan samverka om rehabiliteringsinsatser i samordningsförbund. Målgruppen är enligt lagtexten ”individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser”. Syftet är att ”dessa uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärvsarbete”.

I dag finns ett 80-tal samordningsförbund i Sverige. Vid slutet av 2019 var 269 av landets 290 kommuner medlemmar i ett förbund. Under 2019 ökade antalet med 9 kommuner, som alla anslöt sig till redan befintliga förbund. 2020 deltog 49 067 individer i 1 087 olika insatser. Samordningsförbund bedriver enligt lag ingen egen individinriktad verksamhet utan finansierar samverkansinsatser som bedrivs via en eller flera av parterna. Samordningsförbunden finansieras gemensamt av kommunen/kommunerna (25 procent), regionen (25 procent) och staten genom Försäkringskassan (50 procent). Modellen innebär att den part som bidrar med lägst belopp bestämmer förbundets budgetram. Staten har ökat sin tilldelning från 83 miljoner kronor 2005 till 339 miljoner kronor 2021, vilket innebär att förbunden sammantagna i dag disponerar drygt 670 miljoner kronor per år.

Varje samordningsförbund har en egen förbundsordning som fastställs av fullmäktigeförsamlingarna, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Förbunden leds av en förbundsstyrelse där de fyra parterna ska vara representerade. I en del förbund där flera kommuner är medlemmar representeras dessa av en ledamot, i andra har alla kommuner en egen ledamot.

3 Stärk samordningsförbunden så de når fler

Den 15 april 2014 beslutade socialförsäkringsutskottet att genomföra en uppföljning av samordningsförbundens verksamhet och resultat. Det resulterade i en omfattande rapport: Finsam – en uppföljning av finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (2014/15:RFR13). I rapporten konstateras bl.a. att samordningsförbunden är överens om att de individinriktade insatserna överlag ger goda resultat – särskilt mot bakgrund av att målgruppen är en mycket utsatt grupp. I rapporten hänvisas också till en rapport av Nationella Nätverket för Samordningsförbund (NNS) där resultaten av 58 lokala utvärderingar sammanställts. Rapporten visar att insatserna är samhällsekonomiskt mycket lönsamma. Den genomsnittliga återbetalningstiden för alla utvärderade insatser är 12 månader på samhällsnivå.

Resultaten från verksamheten i samordningsförbunden är goda. Fler människor får ett bättre liv, fler kommer i arbete och försörjning. För att verksamheten med samordnade insatser ska kunna utvecklas positivt och komma fler människor till del behöver en del förändringar genomföras. Målgruppen för samordningsförbundens insatser utgörs av personer som har behov av samordnade insatser från flera aktörer (kommuner, regioner, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan). 2020 hade nästan 50 000 individer insatser inom ramen för samordningsförbundens arbete. Men behovet av samordnade insatser är mycket större. I lagens förarbeten bedömdes målgruppen kunna uppgå till 300 000 personer. Det finns en stor potential för samordningsförbunden att utöka sina insatser och nå betydligt fler personer. Det skulle kunna ge effekter på förbättrad hälsa, minskad sjukfrånvaro och att fler personer kunde komma i egen försörjning. Det är därför viktigt att verksamheten kan växa de närmaste åren och att ekonomiska medel för detta avsätts.

Behov av samordnade insatser finns hos människor i hela landet. Arbetsformen samordningsförbund behöver därför spridas till att omfatta hela Sverige. Vänsterpartiet menar att regeringen bör överväga om ytterligare insatser, inklusive ändrad lagstiftning, behövs för att nå målet.

Regeringen bör återkomma med förslag för att säkerställa att fler får tillgång till samordningsförbundens insatser, och att samordningsförbundens insatser blir tillgängliga i alla landets kommuner. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Tydligare samverkansuppdrag och styrning

Att människor har komplexa problem och har behov av samordnade insatser för att uppnå eller förbättra sin förmåga att utföra förvärvsarbete är inget tillfälligt eller övergående. Ändå bedrivs allt för ofta insatser för dessa människor i form av projekt,

vilket skapar osäkerhet, ryckighet och onödig administration. Verksamhet som innehåller samordnade insatser från Finsams parter behöver precis som andra välfärdsverksamheter bedrivs permanent och långsiktigt. Projekt kan ha stort värde för att pröva nya metoder, jobba med nya målgrupper, involvera nya grupper av arbetsgivare eller för kompetensutveckling av arbetsmarknaden. Men de behöver utgå från en stabil, kompetent, finansierad verksamhet för målgruppen.

Behovet av långsiktig finansiering lyfts också fram av Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) i rapporten Samordningsförbundens organisering och verksamhet (2019:1). Där konstateras bl.a. att det kan vara svårt att få medlemmarna i ett förbund att ta över insatser när förbundets finansiering av verksamheten upphör, framför allt gällande de insatser som finns i gränslandet mellan parternas ordinarie uppdrag. ISF anser att det är viktigt att säkerställa att det finns en långsiktig finansiering av framgångsrika projekt. Samtidigt måste förbunden förhålla sig till att de inte själva får bedriva insatser i egen regi. Detta beskrivs som en utmaning för förbunden och parterna.

För att verksamheten i samordningsförbunden ska fungera bra krävs att alla parter tar ansvar och bidrar i arbetet. Det är en utbredd uppfattning – vilket även ISF påpekar i rapporten – att de statliga myndigheternas vilja och förmåga att bidra med medarbetare i samverkan minskar. Det finns därför ett stort behov av att förtydliga samverkanskravet i myndigheternas instruktioner. Det är särskilt angeläget nu, i samband med förändringar av Arbetsförmedlingens organisation och uppdrag. Vänsterpartiet menar att det vore mycket olyckligt om myndigheternas ansvar för och engagemang i den viktiga och framgångsrika verksamhet som bedrivs inom ramen för Finsam skulle minska.

ISF konstaterar i sin rapport att det finns styrelseledamöter som upplever sin roll som ledamot som otydlig. Vissa ledamöter ser sig som företrädare för sin myndighet snarare än för samordningsförbundet, trots att styrelseledamöterna inte ska tillvarata intressen hos den medlem som utsett dem. Deras uppgift är att bedriva verksamheten på ett sådant sätt att syftet med den finansiella samordningen uppnås. Parterna bör inte försöka styra förbunden genom sina styrelseledamöter. Detta bör regeringen tydliggöra i regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen respektive Försäkringskassan eller på annat lämpligt sätt. Vänsterpartiet menar att samordningsförbunden utgör en bra och effektiv form för att bedriva rehabilitering från sjukskrivning och att verksamheten bör kunna stärkas ytterligare.

Regeringen bör återkomma med förslag om tydliga samverkansuppdrag, långsiktiga former för samordnade insatser och tydligare styrning av samordningsförbunden enligt ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ida Gabrielsson (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Maj Karlsson (V)

Daniel Riazat (V)

Karin Rågsjö (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)